

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de 1980’li yıllardan sonra enerji sektörünün kamusal niteliği değiştirilmiş ve neoliberal politikalar doğrultusunda alternatif sektör yapılanması olarak serbestleşme ve özelleştirme gündeme getirilmiştir. Enerji sektörünün 1980 sonrasındaki bu neoliberal dönüşümünün kaçınılmaz sonucu ise tüketicin fiyatlarının yükselmesi olmuştur. Elektrik ve doğalgaza yapılan fahiş zamlar bütün mal ve hizmet fiyatlarını etkilemekte, enflasyonun kontrol edilemez noktaya geldiği, alım gücünün eridiği günümüzde vatandaşların yaşamını daha da zorlaştırmaktadır. Bu sebeple enerji politikalarının toplum çıkarlarını gözeten kamusal bir planlama çerçevesinde yeniden yapılandırılması, azami ölçüde yenilenebilir kaynaklara dayalı, etkin, verimli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve güvenilir bir şekilde yeniden ele alınması gerekmektedir. Hayat pahalılığının çekilmez hale geldiği günümüzde yüksek enerji faturaları hali hazırda hayatını idame etmekte zorlanan milyonlarca vatandaş için kışı daha zorlu bir hale getirecektir. Enerji politikalarının yeniden gözden geçirilmesi, fiyat artışlarının sebeplerinin araştırılması ve vatandaşlara ucuz enerji teminin nasıl sağlanabileceğine ilişkin politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98 inci ve İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Keziban KONUKCU KOK
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye’de izlenen neoliberal politikalar sonucu hayatın her alanı piyasalaştırılmış, özelleştirmeler artmış ve sermaye odaklı politikalar izlenmesi sonucu işsizlik ve güvencesizlik kalıcı hale gelmiş, gelir eşitsizliği, yoksulluk ve açlık artmıştır. Öyle ki, ülkeleri ekonomik koşullarına göre değerlendiren ve 157 ülkenin yer aldığı Prof. Dr. Hanke’nin 2022 yılı endeksinde Türkiye’nin sefalet endeksi 101,601 olarak hesaplanmış, sefaletin en yüksek olduğu 10’uncu ülke olmuştur. Ayrıca Türkiye üyesi olduğu Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) 37 üyesi arasında gelir dağılımı adaletsizliğinin en yüksek olduğu 4. ülke konumunda yer almıştır.

Türkiye’de uygulanan enerji politikalarının sonucu olarak ithal kaynaklara bağımlılık artarak devam etmektedir. Yanlış politikaları sonucu dışa bağımlılığı arttıran AKP, enerji fiyatlarında meydana gelen artışları dış faktörlere bağlayarak sorumluluktan kurtulmaya çalışmaktadır. Özellikle akaryakıt fiyatlarına gelen zamlar takip edilemez olmuştur. Mayıs 2023 seçimleri sonrası akaryakıt defalarca zam gelmiş gelen zamların toplamı yüzde 100’den fazla olmuştur. Enerji alanı, 2001 yılında çıkarılan ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun kurulmasını sağlayan yasayla kamunun dışarıda bırakıldığı ticari bir alan haline dönüştürülmüştür. Yüksek kârlılık vaat eden sektörde özelleştirmeler, serbestleştirme ve piyasalaştırma gibi neoliberal uygulamalar sebebiyle enerjide kaynak planlaması ve kamu çıkarı anlayışı bir yana bırakılmış, bundan en çok fayda sağlayan dev enerji şirketlerinin, çıkar gruplarının tercihi ve baskıları doğrultusunda enerji politikaları belirlenir olmuştur.

Devam eden ekonomik krizde enflasyon, zamlar sonucu alım gücü düşmüş elektrik ve doğalgaz başta olmak üzere vatandaşlar enerji faturalarını ödeyemez olmuşlardır. Aile Bakanlığının verilerine göre, 2023 yılında elektrik yardımı alan hane sayısı 3 milyon 600 bine ulaşmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde enerji enflasyonunun ortalaması yıllık yüzde 26 civarındayken Türkiye’de yüzde 100’e yaklaşan oranlar söz konusudur.

Temmuz 2023 itibarı ile ise EPDK tarafından paylaşılan yeni tariflere göre mesken aboneleri için kilovatsaat başına belirtilen tutar; ilk kademedeki olan aboneler için 134,1070 TL’ye yükseliş sağlarken, yüksek kademedeki yer alan aboneler için kilovatsaat başına Temmuz ayı itibarıyla 199,1154 TL, ticarethane aboneleri için kilovatsaat baş fiyatı 233,2299 TL, yüksek kademedeki bulunan ticarethane aboneleri için 309,5794 TL olarak belirlenmiş ardından ise 1 Ekim’den itibaren geçerli olmak üzere ise sanayi ve ticarethaneler elektrikte yüzde 20’lik zamlı tarifeye geçmiştir. 2022 yılı I. dönem doğal gaz fiyatlarına bakıldığında ise konutlarda, 1 m³ doğal gaz için tüketicilerin 2022 yılı I. döneminde ödediği tutar bir önceki döneme göre %31,8 artarak

ortalama 295,3 kuruş, sanayide 1 m3 doğal gaz için ödenen tutar bir önceki döneme göre %216,7 artarak ortalama 1 070,7 kuruş olmuştur.

İktidara geldiğinden bu yana yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından söz eden AKP, yeni doğalgaz santrallarına lisans verilmesini sağlamak suretiyle dışa bağımlılığı arttırmış; kamuya enerji yatırımları yasaklanırken nükleer santral ve doğayı katleden küçük HES'lere bel bağlayan bir ortam yaratmıştır. Elektrik dağıtım için 21 bölgeye ayrılan Türkiye'de her bir bölgenin dağıtım ve iletim hizmetleri de başta yandaş müteahhitlerden oluşan şirketlere ucuz bedeller ile ve kamu bankalarından verilen krediler aracılığıyla adeta hibe edilmiştir. Şirketlerin amaçları kar etmek olduğundan hem doğalgaz hem de elektriğin fiyatı tüketicileri mağdur edecek düzeyde yükseltilmektedir. Artan enflasyon sebebiyle yurttaşlar gıdadan, doğalgaza, elektrikten suya, internete ait faturaları ödeyemez duruma gelmiştir. Evde kombiler yakılamamakta, elektrik şirketleri tarafından faturası ödenemeyen elektrikler kesilmekte, yaşamsal ihtiyaçlara erişilememektedir.

Açlık sınırının 13.334,13 TL yoksulluk sınırının 43.433,65 TL olarak belirlendiği, toplam istihdamın yüzde 34,64'ünün sosyal güvenlik sistemi dışında çalıştırıldığı ve çalışanların yüzde 60'ından fazlasının asgari ücretin altında bir ücretle çalıştığı günümüz Türkiyesinde özellikle yoksul hanelerde faturaların giderler içindeki payı gün geçtikçe daha da ağırlaşmaktadır. Art arda gelen zamlarla birlikte aileler her ay tutarı daha da artan elektrik, doğalgaz v.b. faturalarını ödemekte zorlanmaktadır. AKP'nin ekonomi-politik tercihleri yüzünden kışın çetin koşullarında vatandaşların büyük bir kısmı soğuk ve yokluk arasında seçim yapmak zorunda kalmaktadır. Faturalarını ödeyemedikleri için elektriği ve gazı kesilen konut sayısı her geçen gün artarak devam etmektedir.

Uygulanan sermaye yanlısı politikalar sonucunda enerji kullanımının vazgeçilmez bir insan hakkı olduğu gerçeği yok sayılmış, yükselen enerji fiyatları ve tüketicilerin enerji maliyetlerini karşılayabilme kapasitelerinin sürekli olarak azalması sonucu enerji yoksulluğu gerçek ve acil bir sorun haline gelmiştir. Yanlış ve yıkıcı politikalarla yönetilemez hale getirilen enerji alanı ekonomisi, ekolojisi ve siyasetiyle birlikte bir bütün olarak çöküşe geçmiştir. Enerji alanı Türkiye için bir sorun alanı haline dönüşmüş durumdadır.

Enerjiyi kullanmak ve enerjiye ulaşmak 21. yüzyılda en temel insan hakkıdır. Yüksek enerji zamları evrensel tüketici haklarına, kamu yararına ve sosyal devlet anlayışına tamamen aykırıdır. Yapılan çalışmalarda, enerji piyasalarındaki özelleştirmelerin yol açtığı tekelci yapılanmaların fiyatların yükselmesine neden olduğu tespit edilmektedir. Yerli ve yenilenebilir ülke kaynaklarından azami ölçüde yararlanarak arz güvenliğini sağlayan ve kamusal çıkarları gözetken, kültür ve tabiat varlıklarını koruyan, doğal yaşamı tahrip etmeyen, toplumla barışık,

toplumsal faydayı göz önüne alan, ulaşılabilir derecede ekonomik ve özelleştirmeden uzak duran enerji politikalarının izlenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, enerjinin bir insan hakkı olduğu ve hiç kimsenin bu haktan mahrum bırakılmayacağından hareketle, tüketicilerin temel haklarından olan ve devlet eliyle sunulması gereken yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve güvenilir enerjiye ulaşmak için enerji alanında üretimden tüketime merkezi bir planlama anlayışının benimsenmesi, toplumsal yararı ön planda tutan enerji politikalarına geçilerek ödenemeyecek faturalar nedeniyle elektriği, gazı kesilecek milyonlarca yurttaşın mağduriyetlerin giderilmesi, Elektrik Üretim Anonim Şirketi'nin özel şirketlere uyguladığı satış fiyatlandırması ile özel şirketlerin hane ve işyerlerine uyguladığı fiyatlandırma arasındaki farkın sebeplerinin ortaya çıkarılması amacıyla TBMM bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

ÖZET GEREKÇE

Türkiye’de uygulanan sermaye yanlısı politikalar sonucunda enerji kullanımının vazgeçilmez bir insan hakkı olduğu gerçeği yok sayılmış, yükselen enerji fiyatları ve tüketicilerin enerji maliyetlerini karşılayabilme kapasitelerinin sürekli olarak azalması sonucu enerji yoksulluğu gerçek ve acil bir sorun haline gelmiştir. Yanlış ve yıkıcı politikalarla yönetilemez hale getirilen enerji alanı ekonomisi, ekolojisi ve siyasetiyle birlikte bir bütün olarak çöktüğe geçmiştir. Enerji alanı Türkiye için bir sorun alanı haline dönüşmüş durumdadır.

Elektrik dağıtımını için 21 bölgeye ayrılan Türkiye’de her bir bölgenin dağıtım ve iletim hizmetleri de başta yandaş müteahhitlerden oluşan şirketlere ucuz bedeller ile ve kamu bankalarından verilen krediler aracılığıyla adeta hibe edilmiştir. Şirketlerin amaçları kar etmek olduğundan hem doğalgaz hem de elektriğin fiyatı tüketicileri mağdur edecek düzeyde yükseltilmektedir. Özellikle akaryakıt fiyatlarına gelen zamlar takip edilemez olmuştur. Mayıs 2023 seçimleri sonrası akaryakıt defalarca zam gelmiş gelen zamların toplamı yüzde 100’den fazla olmuştur.

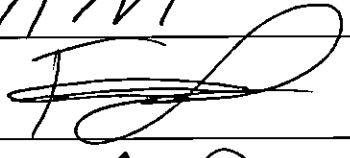

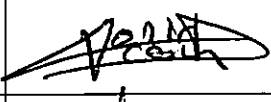
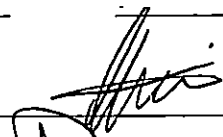
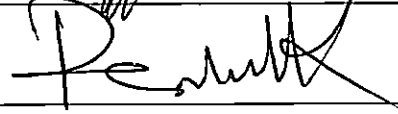
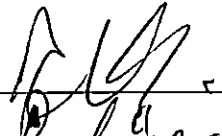

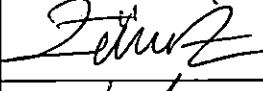

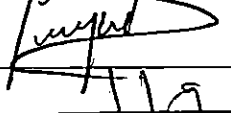

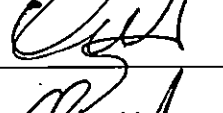
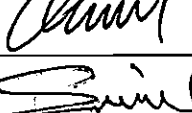
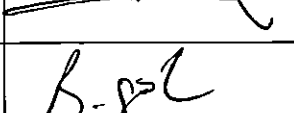
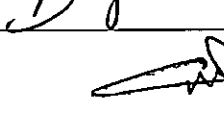
Artan enflasyon sebebiyle yurttaşlar gıdadan, doğalgaza, elektrikten suya, internete ait faturaları ödeyemez duruma gelmiştir. Evde kombiler yakılamamakta, elektrik şirketleri tarafından faturası ödenemeyen elektrikler kesilmekte, yaşamsal ihtiyaçlara erişilememektedir. Açlık sınırının 13.334,13 TL yoksulluk sınırının 43.433,65 TL olarak belirlendiği, toplam istihdamın yüzde 34,64’ünün sosyal güvenlik sistemi dışında çalıştırıldığı ve çalışanların yüzde 60’ından fazlasının asgari ücretin altında bir ücretle çalıştığı günümüz Türkiyesinde özellikle yoksul hanelerde faturaların giderler içindeki payı gün geçtikçe daha da ağırlaşmaktadır. Art arda gelen zamlarla birlikte aileler her ay tutarı daha da artan elektrik, doğalgaz v.b. faturalarını ödemekte zorlanmaktadır. AKP’nin ekonomi-politik tercihleri yüzünden kışın çetin koşullarında vatandaşların büyük bir kısmı soğuk ve yokluk arasında seçim yapmak zorunda kalmaktadır. Faturalarını ödeyemedikleri için elektriği ve gazı kesilen konut sayısı her geçen gün artarak devam etmektedir.

Temmuz 2023 itibarı ile ise EPDK tarafından paylaşılan yeni tariflere göre mesken aboneleri için kilovatsaat başına belirtilen tutar; ilk kademedeki olan aboneler için 134,1070 TL’ye yükseliş sağlarken, yüksek kademedeki yer alan aboneler için kilovatsaat başına Temmuz ayı itibarıyla 199,1154 TL, ticarethane aboneleri için kilovatsaat baş fiyatı 233,2299 TL, yüksek kademedeki bulunan ticarethane aboneleri için 309,5794 TL olarak belirlenmiş ardından ise 1 Ekim’den itibaren geçerli olmak üzere ise sanayi ve ticarethaneler elektrikte yüzde 20’lik zamlı tarifeye geçmiştir. 2022 yılı I. dönem doğal gaz fiyatlarına bakıldığında ise konutlarda, 1 m3 doğal gaz

için tüketicilerin 2022 yılı I. döneminde ödediği tutar bir önceki döneme göre %31,8 artarak ortalama 295,3 kuruş, sanayide 1 m³ doğal gaz için ödenen tutar bir önceki döneme göre %216,7 artarak ortalama 1 070,7 kuruş olmuştur.

Enerjiyi kullanmak ve enerjiye ulaşmak 21. yüzyılda en temel insan hakkıdır. Yüksek enerji zamları evrensel tüketici haklarına, kamu yararına ve sosyal devlet anlayışına tamamen aykırıdır. Yerli ve yenilenebilir ülke kaynaklarından azami ölçüde yararlanarak arz güvenliğini sağlayan ve kamusal çıkarları gözeten, kültür ve tabiat varlıklarını koruyan, doğal yaşamı tahrip etmeyen, toplumla barışık, toplumsal faydayı göz önüne alan, ulaşılabilir derecede ekonomik ve özelleştirmeden uzak duran enerji politikalarının izlenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, enerjinin bir insan hakkı olduğu ve hiç kimsenin bu haktan mahrum bırakılmayacağından hareketle, tüketicilerin temel haklarından olan ve devlet eliyle sunulması gereken yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve güvenilir enerjiye ulaşmak için enerji alanında üretimden tüketime merkezi bir planlama anlayışının benimsenmesi, toplumsal yararı ön planda tutan enerji politikalarına geçilerek ödenemeyecek faturalar nedeniyle elektriği, gazı kesilecek milyonlarca yurttaşın mağduriyetlerin giderilmesi, Elektrik Üretim Anonim Şirketi'nin özel şirketlere uyguladığı satış fiyatlandırması ile özel şirketlerin hane ve işyerlerine uyguladığı fiyatlandırma arasındaki farkın sebeplerinin ortaya çıkarılması amacıyla TBMM bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

1	SEZÂİ TEMELLİ	MUŞ	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DIYARBAKIR	
4	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
6	NEJLA DEMİR	AĞRI	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DIYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	